

ними, незалежними працями з кодифікації. Зміна концепцій екзегези змінювала концепцію кодифікації, перші дослідження, були пов'язані з тлумаченням ієрогліфа через його графічну форму, що призвело до появи словників з систематизацією ієрогліфів по наявності певних, «ключових» елементів. З появою концепцій про залежність змісту від звучання (династія Цин), з'являються словники з фонетичною класифікацією матеріалу.

Список використаних джерел:

1. Гурьян Н.В. Эволюция древнекитайского тезауруса: от «Эрья» до «Шимина». *Гуманитарные исследования в Восточной Сибири и на Дальнем Востоке*. Владивосток, 2015. № 1. С. 21-27
2. 陆宗达. 训诂学复习资料很全, 2005. URL: https://wenku.baidu.com/view/073ebaf50229bd64783e0912a216147916117e12.html?fr=search-1_income7
3. 齐佩瑢. 训诂学家的主要著作, 2011. URL: https://wenku.baidu.com/view/0af1add43186bceb19e8bb33.html?fr=search-1-wk_sea_fufei_income1
4. 苏鑫. «训诂学» 复习资料, 2019. URL: https://wenku.baidu.com/view/cb2c8d5f9fc3d5bbfd0a79563c1ec5da50e2d693.html?fr=search-1_income1#
5. 王友胜. 民国间古代文学研究名著导读 /王友胜, 李鸿渊, 林彬晖. –上海: 岳麓书社, 2010. 462 с.
6. 周秉钧. 古汉语自学手册. 湖南 : 湖南任命出版社, 1955. 522 с.

Лещенко Г. В.

*доктор філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри прикладної лінгвістики та перекладу
Черкаського державного технологічного університету*

НАРАТИВНА НАПРУЖЕНІСТЬ: КОГНІТИВНЕ МАПУВАННЯ І КОНСТРУЮВАННЯ

Під *нарративною напруженістю* розуміють властивість тексту, що передбачає особливий спосіб його побудови і

розгортання сюжету і має на меті запланований автором читацький афект – інтелективно-емоційну реакцію на текст, супроводжувану інтенсивним збудженням, вираженим в афективних станах тривожного очікування (саспенсу), зацікавлення і збентеження [2, с. 6]. Наративна напруженість як складник загальної програми інтерпретації художнього тексту (О. П. Воробйова) вбудована у його наративну структуру. Ця програма, мапована письменником у вербальній тканині тексту, розрахована на її конструювання читачем.

У когнітивній науці під когнітивним, або ментальним, *мапуванням (mapping)* у широкому сенсі розуміють мисленнєву репрезентацію людиною навколишнього світу. Когнітивне мапування включає різні психологічні процеси, пов'язані зі сприйняттям, кодуванням, збереженням, декодуванням і використанням інформації про світ. Отримувані в результаті *когнітивні мапи*, або ментальні репрезентації, за своєю природою є неповними і характеризуються деякими девіаціями, що стає очевидним під час втілення когнітивних мап у певній матеріальній формі [1, с. 180]. Як зазначає С. А. Жаботинська, неповнота мапування виявляється на різних рівнях створення знаку: наше мислення мапує (фрагментарно відображає) інформацію про світ, що впливає на формування значення; внутрішня форма знаку (фрагмент значення, виведений у його зовнішню форму) мапує значення і полегшує доступ до нього; зовнішня, матеріальна форма знаку мапує (неповно представляє) його внутрішню форму: певна частина наявної в ній інформації залишається непозначеною, імпліцитною, залишеною автором «між рядків» і має бути виведеною адресатом [там само, с. 180–181].

Процес обробки знаку адресатом пов'язаний з *конструюванням (construal)*, під яким розуміють спосіб, яким людина сприймає, розуміє та інтерпретує навколишній світ, створюючи те, що зазвичай називають «суб'єктивним образом об'єктивної реальності» [там само, с. 179]. У цьому випадку відсутні деталі змісту виводяться, «добудовуються» читачем, з опорою на те, що вже відомо: на основі зовнішньої форми знаку виводяться імплікатури і «добудовується» його внутрішня форма; на основі внутрішньої форми знаку «добудовується» його значення

(інтерпретація), що припускає залучення комплексу пресупозицій – інформації, якої немає в самому тексті, але яка активується ним внаслідок її спільності для автора і адресата [3]. У цілому ж мапування узгоджується з ономасіологічним вектором семантичних досліджень, який має напрямок «від значення до знаку» (що відповідає позиції адресанта), а конструювання – із семасіологічним вектором, спрямованим «від знаку до значення» (що відповідає позиції адресата).

Сказане видається справедливим і для наративної напруженості, наявної у канві тексту як складного знаку. У процесі текстопородження (викладу інформації, зосередженої у самій «внутрішній формі тексту») автор мапує наративну напруженість: вона може бути як вираженою за допомогою мовних знаків, так і невираженою, імпліцитною, залишеною «між рядків» для її подальшого відновлення читачем, що супроводжується певним інтелективно-емоційним дискомфортом і прагненням його вирішити. Реконструкція інформації (об'єднання в ціле «сказаного» і «несказаного») у внутрішній формі певної частини наративу супроводжується відсиланням читача до пресупозицій як інформації, пов'язаної і з універсальними очікуваннями, що випливають зі знання життєвих ситуацій, і з очікуваннями, детермінованими канонами конкретного наративного жанру. Таким чином, експлікатури (сказане), імплікатури (недосказане в самому тексті) і пресупозиції (система загальних знань) стають для автора художнього наративу свого роду інструментарієм, майстерність використання якого сприяє залученню читача до сприйняття тексту. Процес конструювання інформації про потенційно можливі події минулого, теперішнього і майбутнього викликає у нього відповідну запрограмовану автором емоційну реакцію – зацікавлення, збентеження, саспенс.

Програма наративної напруженості, наявна у будь-якому художньому тексті, актуалізується мережею тригерів та інтенсифікаторів [2, с. 7–8]. Серед тригерів наративної напруженості ми розрізняємо інтелективні та емотивні. Інтелективні тригери активують мисленнєво-раціональну реакцію читача (у формі узгоджених із наративним часом запитань, припущень та інференцій стосовно сюжетного розвитку подій), супроводжувану певною емоційною реакцією. Емотивні тригери

активують емоційну реакцію читача (зацікавлення, саспенс та збентеження), супроводжувану певною інтелективною реакцією.

Напруженість нарративного тексту, створювана тригерами, посилюється її інтенсифікаторами, в якості яких виступають повтори різних типів. Тригери та інтенсифікатори нарративної напруженості є системою стандартних нарративних засобів.

Список використаних джерел:

1. Жаботинская С. А. Когнитивное картирование как лингвосемиотический фактор // Функциональная лингвистика: сб. научн. работ / Крымский республ. ин-т последипл. пед. образования / науч. ред. А. Н. Рудяков. 2012. № 3. С. 179–182.

2. Лещенко Г. В. Категорія напруженості в англomовному гостросюжетному оповіданні: лінгвокогнітивний аспект: дис..доктора філол. наук за спец. 10.02.04 – германські мови. Х.: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2018. 456 с.

3. Zhabotynska S. Saussure's theory of the linguistic sign: a cognitive perspective // Papers of the international congress of linguistics, 20-27 July, 2013, Geneva. Geneva: Département de Linguistique de l'Université de Genève. URL: http://www.cil19.org/uploads/documents/Saussure_Theory_Of_The_Linguistic_Sign-A_Cognitive_Perspective.pdf